

آناتومی سر و گردن

حاوی نکات بالینی و جنین شناسی

مؤلفین:

دکتر جعفر رضاییان

(استادیار علوم نشریح دانشگاه علوم پزشکی لرستان)

احمد تهجدی پور

(عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان)

علی پزاشی

(کمیته تحقیقات دانشکده پزشکی خراسان، دانشجوی پزشکی)

ویراستار علمی:

دکتر فرزانه چهل چراغی

(استادیار علوم تشریح دانشگاه علوم پزشکی لرستان)

انتشارات هدف

۱۳۹۶

عنوان: آناتومی سر و گردن (حاوی نکات بالینی و جنین شناسی)

مشخصات نشر: تهران: هدف، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۹۰ ص: مصور

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۳۵-۳۵-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

نویسندگان: جعفر رضاییان، احمد تمجیدی پور، علی پهلوانی

موضوع: کالبد شناسی انسان - سر - گردن - Head - Neck - Human Anatomy

سر شناسه: رضاییان چمگردانی، جعفر، ۱۳۵۴

شناسه جزو: تمجیدی پور، احمد، ۱۳۴۲

شناسه افزودن: پهلوانی، علی، ۱۳۷۵

آناتومی سر و گردن

نویسندگان: جعفر رضاییان، احمد تمجیدی پور، علی پهلوانی

ویراستار علمی: فرزانه چهل چراغی

ناشر: انتشارات هدف

صفحه آرایي: علی پهلوانی

طراح جلد: علی پهلوانی

ناظر چاپ: حسن صمدی

چاپخانه: فرید

صحافی: پیوند

تیراژ: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۳۵-۳۵-۲

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

تمامی حقوق قانونی اثر متعلق به انتشارات هدف است.

تلفن: ۰۹۱۲۴۰۱۵۲۳۶

Email: nashrehadaf@gmail.com

Website: www.Nashrehadaf.ir

Instagram: @entesharatehadaf1341

Telegram: @entesharatehadaf

پیشگفتار:

میسای زآموختن یکزمان	ز دانش میفکن دل اندر گمان
زمانی میسای زآموختن	اگر جان همی خواهی افروختن
به آموختن گر ببندی میان	ز دانش روی بر سپهر روان
توانا بود هر که دانا بود	ز دانش، دل پیر، برنا بود

دانش آناتومی به عنوان یکی از دروس اساسی و پایه برای آموزش دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی یک ضرورت تردید ناپذیر است. پزشکان به منظور معاینه، تشخیص و ارائه راهکارهای درمانی، نیاز به دانش آناتومی در زمینه مشخصات اندام ها و احشاء بدن انسان سالم دارند تا بتوانند بیماری اندام ها و احشاء را تشخیص دهند و تشخیص صحیح، اساس یک درمان موفق است. در زمینه ی آناتومی سر و گردن کتب متعددی وجود دارد ولی این کتب عمدتاً به مسائل ریز و غرروری پرداخته و آموزش آناتومی را خسته کننده و کسالت بار نموده اند لذا معمولاً دانشجویان همیشه از زیادی مطالب ناالا بدست می آورند. در سال های اخیر تعدادی از همکاران شروع به ترجمه کتب آناتومی بالینی - از جمله کتاب اسنل - نمودند و یکی این کتب اختصار مطالب آناتومی و پرداختن بیشتر به مطالب بالینی است. از طرفی طراحان سؤالات امتحانات جامع علوم پایه به هیچ وجه توجهی به مطالب بالینی نداشته و صرفاً مطالب آناتومی را به عنوان سؤال مطرح می کنند. به این کتاب اسنل قابل پاسخ گویی نیستند (به خصوص در بخش استخوان شناسی) لذا این کتاب به منظور رفع این مشکل نگاشته شده است. نگارش ساده و روان، حذف مطالب ریز و غیرضروری که در امتحانات جامع علوم پایه مورد توجه نبوده و از مهمترین نکات بالینی از ویژگی های این کتاب است. در این کتاب سعی شده تلفظ صحیح اصطلاحات آناتومی در کنار برآورد اصطلاحاتی که در دانشگاه های ایران رایج شده اند غالباً برگرفته از زبان فرانسوی هستند، به این دلیل که متأسفانه اولین ی این کتب غالباً فارغ التحصیلان این کشور بوده اند اما امروزه با توجه به رسمی بودن زبان انگلیسی، اصطلاحات در سطح جهان با تلفظ زبان انگلیسی به کار برده می شوند. از این رو در این کتاب تلفظ صحیح اصطلاحات آناتومی به کار برده شده تا دانشجویان از ابتدا تلفظ صحیح را بیاموزند. مطالبی که درون [کروشه] آورده شده اند برای مطالب آورده نشده باشند همچنین در راستای شیوه نوین آموزشی (اینترگریشن) در این کتاب سعی شده تمامی مطالب مربوط به علم تشريح سر و گردن به صورت ادغام شده و در کنار هم نوشته شود، از این رو مطالبی که با فرمت متفاوت درون کادر آورده شده اند، مباحث جنبین شناسی هستند. در پایان بیان این نکته ضروری است که درک صحیح آناتومی بدن انسان بدون استیاده از دانش های آناتومی و تشريح عملی جسد ناممکن است و پزشکیانی که آناتومی را بدون تشريح جسد و الزاماً بصورت تئوری یاد می گیرند مهارت لازم و ضروری را در معاینه، تشخیص و درمان بیماران کسب نمی کنند، بنابراین تکمیل یادگیری خود را در طی سال های اول زندگی حرفه ای خود بر روی بیماران بدست می آورند و چه بسا با تشخیص ها و در نتیجه درمان های اشتباه ضمن تحمیل هزینه های سنگین به بیماران خود، درد و رنج آن ها را نیز افزایش می دهند. اشتباهات زیاد جراحان عمدتاً ناشی از دانش اندک آنها در زمینه ی آناتومی می باشد اشتباهاتی که معمولاً تاوان سنگین آن ها را باید بیماران بپردازند. در پایان از جناب آقای تمجیدی، همکار گرمی و علی پهلوانی، دانشجوی پر تلاش، که در نگارش این کتاب همراهی نمودند و از سرکار خانم دکتر چهل چراغی که زحمت ویراستاری را کشیدند تشکر می کنم.

دکتر جعفر رضاییان

استادیار دانشگاه علوم پزشکی لرستان

فهرست مطالب

۱۷	 کلیات
۲۰	 استخوان شناسی
۲۲	 * استخوان های کُلوریا یا کاسه ی سر (Calvaria Bones):
۲۲	 * استخوان فرانتال یا پیشانی (Frontal Bone):
۲۴	 * استخوان اتموئید یا غریالی (Ethmoid Bone):
۲۶	 * استخوان سفینوئید، پروانه ای یا شب پره (Sphenoid Bone):
۳۰	 * استخوان اکسیپیتال یا پس سری (Occipital Bone):
۳۲	 * استخوان های پاریتال یا آهیانه (Parietal Bones):
۳۳	 * استخوان های تمپورال یا جگهای (Temporal Bones):
۳۸	 * استخوان های صورت (Facial Skeleton):
۳۸	 * استخوان های نیزال یا بینی (Nasal Bones):
۳۸	 * استخوان های لکریمال یا اشکی (Lacrimal Bones):
۳۹	 * استخوان های زایگوماتیک یا گونه ای (Zygomatic Bones):
۴۰	 * استخوان های ماکسیلا یا آرواره ی بالایی (Maxilla Bones):
۴۴	 * استخوان های پالتاین یا کامی (Palatine Bones):
۴۵	 * استخوان های شاخک تحتانی بینی (Inferior Nasal Concha Bones):
۴۵	 * استخوان ومر یا خیشی (Vomer):
۴۶	 * استخوان مندیبل یا فک پایین (Mandible Bone):
۵۰	 * استخوان های گردن (Neck Bones):
۵۰	 * استخوان هایوئید یا لامی (Hyoid Bone):
۵۱	 * مهره های سرویکال یا گردنی (Cervical Vertebrae):
۵۳	 * بررسی کلی جمجمه:
۵۴	 * بررسی نمای فوقانی جمجمه (سقف کاسه سر، Vertex):
۵۴	 الف) سطح برون سری:
۵۵	 ب) سطح درون سری:

- ۵۶ * بررسی نمای تحتانی یا قاعده جمجمه:
- ۵۶ الف) سطح درون سری:
- ۶۲ ب) سطح برون سری:
- ۶۳ * بررسی نمای قدامی جمجمه:
- ۶۴ * بررسی نمای طرفی جمجمه:
- ۶۴ الف) محدوده حفرة تمپورال (Temporal Fossa):
- ۶۵ ب) حفرة اینفرا تمپورال (Infratemporal Fossa):
- ۶۷ ج) بخش مستوی‌دی نمای طرفی جمجمه:
- ۶۸ جبهه نوزاد:
- ۶۹ نقاشی جبهه:
- بافت نرم:
- ۷۴ اعصاب کرینئال یا مغزی (Cranial Nerves):
- ۷۹ گردن:
- ۷۹ * تقسیمات گردن:
- ۷۹ * مثلث‌های گردن:
- ۷۹ الف) مثلث‌های ناحیه قدامی گردن:
- ۸۰ ب) مثلث‌های ناحیه طرفی گردن:
- ۸۱ * بافت نرم گردن:
- ۸۱ ناحیه طرفی گردن:
- ۸۱ * ناحیه استرنوکلایدومستوئید (Sternocleidomastoid Region):
- ۸۱ ۲- فشیای سطحی (Superficial Fascia):
- ۸۲ ۲-۱) عضله پلاتیزما (Platysma Muscle):
- ۸۲ ۲-۲) ورید جاگیولر خارجی (External Jugular Vein):
- ۸۴ ۲-۳) شاخه‌های سطحی شبکه عصبی گردن:
- ۸۵ ۳- فشیای عمقی گردن (Deep Cervical Fascia):
- ۹۰ * شبکه عصبی گردن (Cervical plexus):

- ۹۲ * غلاف کراتید (Carotid Sheath):
- ۹۳ * شریان کراتید مشترک (Common Carotid artery):
- ۹۵ * شریان کراتید خارجی (External Carotid Artery):
- ۹۷ * شریان کراتید داخلی (Internal Carotid Artery):
- ۱۰۱ * ورید جاگیولر داخلی (Internal Jugular Vein):
- ۱۰۴ * عصب وِیگس یا سرگردان یا زوج X مغزی (Vagus Nerve):
- ۱۰۹ * آناتومی سیستم سمپاتیک
- ۱۱۳ * نافه سمپاتیک گردنی (Cervical Sympathetic Trunk):
- ۱۱۶ * مفاصل خلفی گردن:
- ۱۱۷ * عضلات پروو ترس (Paravertebral Muscles):
- ۱۱۹ * عضله لویترا اسکپولای (Levator Scapulae):
- ۱۱۹ * شریان سابکلویین (Subclavian Artery):
- ۱۲۳ * ورید سابکلویین (Subclavian vein):
- ۱۲۵ * شبکه بریکال (Brachial Plexus):
- ۱۲۷ ناحیه قدامی گردن
- ۱۲۷ ناحیه اینفراهایوئید:
- ۱۲۷ الف) ناحیه اینفراهایوئید سطحی:
- ۱۲۷ * عضلات طبقه سطحی اینفراهایوئید:
- ۱۲۸ * عضلات طبقه عمقی اینفراهایوئید:
- ۱۲۹ ب) ناحیه تایروئید (Thyroid Region):
- ۱۲۹ * غده تایروئید (Thyroid Gland):
- ۱۳۲ * غدد پرتایروئید (Parathyroid Glands):
- ۱۳۴ ج) ناحیه حنجره‌ای، نانی (Laryngotracheal Region):
- ۱۳۴ * حنجره (Larynx):
- ۱۴۸ * نای یا Trachea:
- ۱۴۹ د) ناحیه مری:
- ۱۵۰ ه) ناحیه پری ورتبرال:

- ۱۵۲ ناحیه سوپراهایوید: ناحیه سوپراهایوید: Submental Triangle
- ۱۵۲ * ناحیه سوپراهایوید میانی یا Submental Triangle
- ۱۵۲ الف) دسته سطحی عضلات سوپراهایوید:
- ۱۵۳ ب) دسته میانی عضلات سوپراهایوید:
- ۱۵۳ ج) دسته عمقی عضلات سوپراهایوید:
- ۱۵۴ * ناحیه سوپراهایوید طرفی (ناحیه ساب‌مندیبولر یا مثلث دایگسترک):
- ۱۵۴ * غده ساب‌مندیبولر (Submandibular Gland):
- ۱۵۶ عصب لینگوال (Lingual Nerve):
- ۱۵۶ * غده ساب‌مندیبولر (Submandibular Gland):
- ۱۵۷ * عصب هایپوگلوسال یا زیر زبانی یا زوج XII مغزی (Hypoglossal Nerve):
- ۱۵۹ صورت
- ۱۶۰ * عضلات صورت:
- ۱۶۱ * عروق ناحیه صورت:
- ۱۶۲ کامل صورت:
- ۱۶۳ تقایم کریزفیشال (جبهه ای - صورتی):
- ۱۶۴ * ناحیه طرفی یا خلفی صورت:
- ۱۶۴ ۱- ناحیه پراتید (Parotid Region):
- ۱۶۴ * غده ی پراتید (Parotid Gland):
- ۱۶۶ * عصب فیشال یا صورتی یا زوج VII مغزی (Facial Nerve):
- ۱۷۱ * ورید رترومندیبولر (Retromandibular Vein):
- ۱۷۱ * شریان کراتید خارجی (External Carotid Artery):
- ۱۷۲ * مجرای غده پراتید (Parotid duct or Stensen's duct):
- ۱۷۳ ۲- ناحیه مسترک (Masseteric Region):
- ۱۷۴ * عضله مستر (مسیتتر) (Masseter):
- ۱۷۵ ۳- حفرة اینفراتمپورال یا ناحیه ترگومکسیلری (Infratemporal Fossa or Pterygomaxillary Region):
- ۱۷۶ * محتویات حفرة اینفراتمپورال:

- ۱۷۶ * رباط ها و نیام ها:
- ۱۷۷ * عضلات حفره اینفراتمپورال:
- ۱۷۹ * عروق حفره اینفراتمپورال:
- ۱۷۹ شریان مکسیلری (Maxillary Artery):
- ۱۸۲ ورید مکسیلری (Maxillary Vein):
- ۱۸۲ * اعصاب حفره اینفراتمپورال:
- ۱۸۳ * عصب ترائی جیمال یا سه قلو یا زوج V مغزی (Trigeminal Nerve):
- ۱۸۵ (۱) عصب افتلمیک یا چشمی V_۱ (Ophthalmic Nerve):
- ۱۸۵ عصب مکسیلری یا فکی فوقانی V_۲ (Maxillary Nerve):
- ۱۸۸ * گنگلیا پتریوپالتان (Pterygopalatine Ganglion):
- ۱۹۰ (۳) عصب مندیبولر یا فکی تحتانی V_۳ (Mandibular Nerve):
- ۱۹۴ * گنگلیان اوتیک یا گوش (Otic Ganglion):
- ۱۹۵ * ناحیه قدامی صورت:
- ۱۹۵ ۱- ناحیه دهانی (Buccal Region):
- ۱۹۵ * عضلات اطراف دهان:
- ۱۹۷ * لب ها (Lips):
- ۱۹۸ * گونه (Cheek):
- ۱۹۹ * حفره دهان (Oral cavity):
- ۱۹۹ * قوس های لته ای دندان (Gingivodental Arches):
- ۱۹۹ الف) زوائد آلوپولر:
- ۱۹۹ ب) لته:
- ۲۰۰ ج) دندان ها:
- ۲۰۵ * دهلیز دهان (Vestibule of Mouth):
- ۲۰۵ * حفره حقیقی دهان (حفره اصلی دهان یا Proper Oral Cavity):
- ۲۰۵ * سخت کام:
- ۲۰۵ * نرم کام:
- ۲۱۰ * کف دهان:

- ۲۱۰ الف) زبان (Tongue).
- ۲۱۴ ب) ناحیه زیرزبانی (Sublingual Region):
- ۲۱۵ * غده زیرزبانی (Sublingual Gland):
- ۲۱۶ ۲- ناحیه حلقی (Pharyngeal Region):
- ۲۱۷ * قسمت های حلق:
- ۲۱۷ * نیزوفارنکس یا حلق بینی (Nasopharynx):
- ۲۱۸ * اوروفارنکس یا حلق دهانی (Oropharynx):
- ۲۲۱ * لوفارنکس یا حلق حنجره ای (Laryngopharynx):
- ۲۲۱ * ساختن حلق:
- ۲۲۴ * عروق و اعصاب حلق:
- ۲۲۴ شریان های حلق:
- ۲۲۴ وریدهای حلق:
- ۲۲۴ اعصاب حلق:
- ۲۲۵ * عصب گلاوسوفارینجیال یا زبانی حلق یا زوج IX مغزی (GlossoPharyngeal Nerve):
- ۲۲۷ * عصب اکسسوری یا شوکی یا زوج X مغزی (Accessory Nerve):
- ۲۲۹ * گانگل ترس های حلقی و مشتقات آن ها:
- ۲۳۲ ۳- ناحیه بینی (Nasal Region):
- ۲۳۲ * حفره بینی (Nasal Cavity):
- ۲۳۶ الف) بینی خارجی:
- ۲۳۷ ب) حفره بینی (Nasal Cavity):
- ۲۳۹ * عروق و اعصاب بینی:
- ۲۴۱ * عصب اولفکتوری یا بویایی یا زوج I مغزی (Olfactory Nerve):
- ۲۴۳ تشکیل حرات بینی:
- ۲۴۴ ۴- ناحیه چشمی (Orbital Region):
- ۲۴۴ دستگاه بینائی (Visual System):
- ۲۴۴ * کاسه چشم (Orbit):

- ۲۴۷ * کره ی چشم (Eye Ball).....
- ۲۴۷ الف) لایه های چهاره کره چشم:.....
- ۲۴۷ ۱- لایه ی خارجی (Sclero Cornea).....
- ۲۴۷ * صلبیه (Sclera).....
- ۲۴۸ * قرنیه (Cornea).....
- ۲۴۸ ۲- لایه عروقی (Uvea).....
- ۲۴۸ * مشیمیه (Choroid).....
- ۲۴۹ * اجسام مزگانی (Ciliary Body).....
- ۲۴۹ * شبیه (Iris).....
- ۲۴۹ ۲- شبکیه (Retina).....
- ۲۴۹ ب) محتویات کره چشم:.....
- ۲۴۹ * زلالیه (Aqueous Humour).....
- ۲۵۰ * عدسی (Lens).....
- ۲۵۰ * زجاجیه (Vitreous Body).....
- ۲۵۱ * ضمایم دستگاه بینایی:.....
- ۲۵۱ * سیستم اشکی:.....
- ۲۵۱ * پلک ها:.....
- ۲۵۲ * تارسیس ها (Tarsus).....
- ۲۵۲ * ملتحمه (Conjunctiva).....
- ۲۵۲ * مزه ها:.....
- ۲۵۲ * ابروها:.....
- ۲۵۳ * عضلات چشم:.....
- ۲۵۳ الف) عضلات اطراف مدخل اوربیت:.....
- ۲۵۴ ب) عضلات کره ی چشم:.....
- ۲۵۶ * کامل چشم:.....
- ۲۵۷ * عروق چشم:.....
- ۲۵۷ الف) شریان های چشم:.....
- ۲۵۸ ب) ورید های کره چشم:.....
- ۲۵۹ * اعصاب کره چشم:.....

- ۲۵۹ الف) اعصاب حسی چشم:
- ۲۵۹ * عصب آفتمیک یا چشمی V_۱ (Ophthalmic Nerve):
- ۲۶۱ * عصب آپتیک یا بینایی یا زوج II مغزی (Optic Nerve):
- ۲۶۲ ب) اعصاب حرکتی چشم:
- ۲۶۳ * عصب اکیولوموتر یا عصب محرک مشترک چشم یا زوج III مغزی (Oculomotor Nerve):
- ۲۶۴ * عصب تراکلیر یا قرقره ای یا زوج IV مغزی (Trochlear Nerve):
- ۲۶۴ * عصب ابدوسنت یا محرک خارجی چشم یا زوج VI مغزی (Abducent Nerve):
- ۲۶۷ سر
- ۲۶۷ ۱- ناحیه اکسیپتوفرانیتال:
- ۲۶۸ ۲- ناحیه تمپورال:
- ۲۷۰ ۳- ناحیه گوش:
- ۲۷۰ دستگاه شنوایی و تعادلی (Auditory and Balance Apparatus):
- ۲۷۰ الف) گوش خارجی (External Ear):
- ۲۷۱ لاله گوش (Auricle):
- ۲۷۲ مجرای گوش خارجی (External Auditory Canal):
- ۲۷۳ ب) گوش میانی (Middle Ear):
- ۲۷۳ * جدار ها:
- ۲۷۳ الف) جدار خارجی:
- ۲۷۳ پرده صماخ (Tympanic Membrane):
- ۲۷۴ مجرای شنوایی:
- ۲۷۴ ب) جدار داخلی یا جدار لیرنشی:
- ۲۷۴ ج) جدار تحتانی:
- ۲۷۴ د) جدار قدامی:
- ۲۷۴ ه) جدار خلفی یا جدار مستوییدی:
- ۲۷۵ * محتویات صندوق صماخ:
- ۲۷۵ استخوانچه ها:

- ۲۷۵ ۱- استخوان چکشی (Malleus):
- ۲۷۵ ۲- استخوان سندان (Incus):
- ۲۷۵ ۳- استخوان رکابی (Stapes):
- ۲۷۶ عضلات:
- ۲۷۶ ۱- عضله کشنده ی پرده صماخ (Tensor Tympani):
- ۲۷۶ ۲- عضله رکابی (Stapes M):
- ۲۷۶ (۲) لوله ی شنوایی Auditory tube (شیپور استاش):
- ۲۷۷ (۳) حجره های پستانی (Cellula Mastoidea):
- ۲۷۸ (ج) گوشه داخل (Inner Ear):
- ۲۷۸ (۱) لبرنت استخوان (Osseus labyrinth):
- ۲۷۹ ۱- حلزون استخوان (Cochlea Osseus):
- ۲۷۹ ۲- دهلیز استخوانی (Vestibulum Osseus):
- ۲۸۰ ۳- مجاری نیم دایره ای (Canales Semicirculares Osseus):
- ۲۸۱ (۲) لبرنت غشائی (Membranous labyrinth):
- ۲۸۲ * انتقال صوت:
- ۲۸۳ * عروق گوش:
- ۲۸۳ * اعصاب گوش:
- ۲۸۴ * عصب وستیبیولوکالپریا شنوایی تعادلی یا زوج VIII مغزی (VestibuloCochlea Nerve):
- ۲۸۴ (۱) عصب تعادلی (Vestibular Nerve):
- ۲۸۴ (۲) عصب شنوایی (Cochlear Nerve):
- ۲۸۶ لیمف (لنف) سر و گردن:
- ۲۸۶ (۱) گروه سطحی:
- ۲۸۷ (۲) گروه عمقی:
- ۲۸۹ منابع و مآخذ: